

REGIA, SERIE NOUĂ

Unul dintre festivalurile cele mai renumite, pe vremea defunctului (regim și...), era Colocviul de regie de la Bârlad. Întâmplarea a făcut să nu iau parte la nici una dintre acele reuniuni; știu însă, din citite și din auzite, că acolo se strângea, la fiecare doi ani, „crema” spectacolelor românești și, implicit, a realizatorilor, și că discuțiile acestora din urmă, între ei ori cu spectatorii și criticii prezenți, se numărau printre cele mai interesante și mai libere schimburi de idei ce se puteau desfășura pe-atunci la întrunirile teatrale. De aceea, dorința bărlădenilor de a relua, în 1995, Colocviul mi s-a părut din capul locului și justificată, și lăudabilă; nu atât pentru că ea venea să „reînnoade o tradiție”, căci nu de tradiții, reînnoade ori ba, ducem lipsă în teatru și aiurea, cât pentru că seria nouă a acestor întâlniri poate umple un spațiu pe care nenumăratele festivaluri existente l-au lăsat, în mod surprinzător, descoperit: dezbateră profesională și profesionistă de către regizori a feluritelor aspecte teoretice și practice presupuse de munca lor cu textul, cu actorii, cu scenograful, cu tehnicienii ș.a.m.d. Firește că, la limită, aproape orice festival este, indiferent de titlatura sa, unul „de regie”, dar, cel puțin după știința mea, această componentă fundamentală a spectacolului modern nu a intrat nicăieri în atenția organizatorilor altfel decât ca obiect – printre altele – al unor sumare conferințe de presă ori al comentariilor tip „cronică vorbită” emise de (când nu smulse de la) criticii invitați.

Ce-i drept, tot conferințe de presă au fost numite și întâlnirile programate la Bârlad în diminețile succesive prezentării spectacolelor; în realitate, ele n-au luat însă această cale (și pentru că presa tradițională ori celelalte „medii” au cam ocolit împrejurarea), după cum n-au înlesnit nici cuvântările-referat, ci au adoptat formula mult mai productivă a meselor rotunde animate, pe rând, de câte un membru al juriului. Regizorii au avut astfel posibilitatea să-și expună pe larg și în detaliu nu numai concepția generatoare a spectacolului adus în concurs, ci și opiniile despre teatru în ansamblu, polemizând, eventual, cu părerea colegilor sau a criticilor (aflați, și aceștia, în număr foarte mic). Faptul că au avut această posibilitate nu înseamnă, din păcate, că au și folosit-o îndeajuns; discuțiile au dezvoltat reticența (ori incapacitatea?) vorbitorilor de a-și susține prin discurs teoretic discursul scenic (bun sau rău, nu asta contează), dialogul în contradictoriu părea nu să-i stimuleze, ci să-i crispeze ori chiar să-i offenseze (ca, de altfel, și pe unii dintre directorii de teatru), iar dialogul „în direct” între regizori a fost ca și inexistent. Vina s-o fi purtat oare tracul? Experiența insuficientă? Sau lipsa de obișnuință cu asemenea conversații profesionale care, pe câte știu, nu prea sunt încurajate, din nefericire, nici în școală?

Căci trebuie să adaug de îndată un amănunt esențial: Colocviul bărlădean a fost rezervat în exclusivitate „tinerilor regizori”. Aici, ideea organizatorilor nu s-a arătat tocmai inspirată. Dincolo de faptul că majoritatea participanților erau binișor trecuți de 30 de ani, festivalul riscă astfel să-și estompeze originalitatea, alăturându-se șirului crescând de manifestări „tineresti” din ultimii ani (Sibiu, Târgu-Mureș/Târgoviște, Iași, Costinești, nemaivorbind de secțiunea „Teatrul de mâine” a Festivalului „Caragiale”), și să-i lase pe

„bătrânii” regizori în voia soartei și orfani de o manifestare specifică. Poate că la mijloc a fost timiditatea ori spaima: inițiatorii se vor fi temut că veteranii nu le vor onora invitația.

Oricum, la Bârlad s-au înfățișat, tineri și mai puțin tineri, doar directori de scenă de curând debutanți sau studenți în ultimul an. Afișul inițial anunța cinci nume; unul dintre ele a fost înlocuit în ultimul moment, iar altul s-a văzut, pur și simplu, șters de-acolo de vifoniță, Teatrul Vahah din Giurgiu nemaiputând porni în deplasare spre Moldova. Așadar, „la startul competiției”, cum spun comentarii sportivi, s-au găsit, în ordine cronologică, Vasile Nedelcu (cu **Proștii sub clar de lună** de Teodor Mazilu, Teatrul Dramatic din Galați), Doina Zotincă (cu **Eunucul** de – mai exact, după – Terențiu, Teatrul „Andrei Mureșanu” din Sfântu-Gheorghe), Dorin Mihăilescu (cu **Scaunele** de Eugen Ionescu, Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad) și Isabelle Cristea (cu **Dansul morții** de August Strindberg, Teatrul Municipal

Moment din Dansul morții de August Strindberg la Reșița (regia: Isabelle Cristea)

„G. A. Petculescu” din Reșița). Ei au concurat pentru unicul premiu al festivalului, Trofeul „VIP” (adică „Victor Ion Popa” – coincidență acronimică fericită), cu montări foarte diferite nu numai ca punct de plecare (textele), ci și ca modalități de expresie. Festivalul a oferit, în aceste condiții, o diversitate reconfortantă în privința fizionomiei viitoare a teatrului românesc, revelând, totodată, și unele trăsături relativ comune ale realizatorilor. Cum acestea din urmă au coincis cu slăbiciunile mai mari sau mai mici ale respectivelor montări, lucrul ar trebui, cred, să le dea de gândit atât concurenților, cât și profesorilor care i-au îndrumat și vor mai îndruma, desigur, alți studenți. Astfel, am remarcat o anumită incoerență în construirea **povestirii scenice** (la Doina Zotincă, Isabelle Cristea și, parțial, Vasile Nedelcu), asociată, la cea dintâi și la cel din urmă, cu tentația de a suprapune textului o „grilă” personală (superficial actualizantă, în primul caz, „metafizică”, în celălalt) pe care

acesta nu o suportă fără pierderi de sens. Apoi, o anume inabilitate în desenarea concluziei spectacolului (de unde, senzația de mai multe finaluri) – la ambii regizori și neștiința de a grada ritmul (de unde, numeroase lungimi) – la ambele regizoare. În sfârșit, nesiguranțe în îndrumarea actorilor – la toți (mai puțin Dorin Mihăilescu), cazul cel mai evident fiind Isabelle Cristea, dezavantajată, poate, de faptul că doi dintre cei trei interpreți principali îi erau... părinți. În ceea ce privește calitățile proaspeților directori de scenă, acestea ar fi studiul subtil, nuanțat al caracterelor (Vasile Nedelcu – ceea ce, pe un text mazilian, e o performanță considerabilă și foarte promițătoare pentru viitor), inventivitatea (Doina Zotincă), claritatea, forța și, totodată, sensibilitatea lecturii (Dorin Mihăilescu), mizanscena sobră, simplă (Isabelle Cristea). Adunând cele bune și celelalte, izbânzile majore au fost socotite de juriu reprezentațiile semnate de Dorin Mihăilescu și Vasile Nedelcu, primul obținând trofeul la o diferență de numai 0,25 puncte de „challenger-ul” său. Nu a fost câtuși de puțin vorba despre vreo reverență făcută gazdelor – extrem de primitoare și de gentile, de altfel –, așa cum au insinuat ori zis de-a dreptul unele spirite neliniștite și guri rele, ci despre o întrecere câștigată de cel mai bun. Dacă ținem să întocmim clasamente...

Pentru gazde, însă, întâmplarea a fost cu atât mai fericită cu cât Colocviul renăscut a însemnat doar una dintre cele trei sărbători care, între 2 și 9 decembrie, au alcătuit o bogată Săptămână a teatrului bârlădean. Tot acum au avut loc aniversarea a 100 de ani de la nașterea lui Victor Ion Popa și aceea a 40 de ani de la înființarea instituției ce-i poartă numele. Cele două jubilee au fost marcate prin scurte sesiuni festive care, spre deosebire de „ritualurile” obișnuite cu asemenea prilejuri, au fost cu adevărat interesante și agreabile. Astfel, despre personalitatea proteică a lui V. I. Popa, dramaturg, prozator, regizor, plastician, animator teatral, au vorbit, deopotrivă inteligent și emoționant, criticii Valentin Silvestru și Constantin Paiu, universitarul ieșean Nicolae Crețu și Vasile Mălinescu, secretarul literar al teatrului. A doua zi, întru evocarea principalelor momente din existența scenei bârlădene s-au adunat aici mulți dintre foștii actori și colaboratori ai instituției, precum și autoritățile culturale municipale și județene – amintiri, saluturi, urări, îmbrățișări, zâmbete, lacrimi, promisiuni. Au fost lansate și două volume „tematice”, scrise de profesorul Constantin Parfene, director, în urmă cu ani, al Teatrului

Elena și Constantin Petrican în Scaunele de Eugen Ionescu la Bârlad (regia: Dorin Mihăilescu)

„V. I. Popa”, și Teodor Pracsu, cronicar teatral vasluian. Serile aniversare au aparținut, normal, spectacolelor. Premiera **Dudul lui Traian** a repus în circulație o piesă puțin cunoscută a patronului teatrului (a mai fost reprezentată doar acum vreo 20 de ani la „Ion Vasilescu”), destul de stufoasă, dar cu personaje ferm conturate și cu situații amuzante, susceptibile încă a avea ecou în actualitate; regizorul Bogdan Ulmu a tăiat adânc în text, făcând acțiunea greu de urmărit (și de înțeles), izbutind însă punerea în valoare a interpreților. Reluarea **Anna Christie** de Eugene O'Neill a confirmat priceperea lui Dorin Mihăilescu (o bună achiziție a teatrului) de a descifra cu acuratețe sensurile și de a lucra cu actorii. De altfel, concluzia cea mai importantă a manifestărilor festiv(alier)e de la Bârlad este că aici există (încă) o trupă solidă, ale cărei personalități – soții Elena și Constantin Petrican (actori de talie națională), Lily Popa-Alexiu, Dana Tomiță, Virgil Leahu, Marcel Anghel (inimosul director al teatrului) – merită să aibă parte de regizori pe măsură. În colaborare, ei ar putea produce spectacole prin care Teatrul „Victor Ion Popa” să devină nu doar gazda bienală a unui festival din nou renumit (să sperăm!), ci și oaspetele căutat al altor festivaluri, la fel de renumite – de la noi și din alte părți.

ALICE GEORGESCU

Scenă din Dudul lui Traian de Victor Ion Popa la teatrul din Bârlad (regia: Bogdan Ulmu)

